

# Lensmannsbladet

**POLITILEDEREN**

NR.5 • 2012

ÅRGANG 115

*Professor Tor-Geir Myhrer.*

## AV INNHOLDET

- Når endring møter kultur s. 4
- IKT-satsingen s. 8
- Endringsprogrammet – status s.12
- Bastet og bundet s.18

**NORGES POLITILEDERLAG**



# **NORGES POLITILEDERLAG**

## **Akershus og Østfold politilederlag inviterer til JUBILEUMSSEMINAR**

*Vi feirer at det er 125 år siden Østfold lensmannslag ble startet og benytter anledningen til å arrangere et fagseminar som avsluttes med en jubileumsmiddag*

**Torsdag 22. november 2012 på**

**Hafslund hovedgård**



**Tema: "Politiet i endring"**

12:00	Lunsj
13:00	Åpning v/leder i NPL <b>Jonny Nauste</b>
13:30	Østfold politidistrikt i endring v/politimester i Østfold, <b>Beate Gangås</b>
14:00	Refleksjoner i en turbulent tid v/ politimester N. Buskerud, <b>Sissel Hammer</b>
14:30	Skaper fornyet fokus på beredskap utfordringer for etterforskningsfaget? v/førstestatsadvokat <b>Terje Nybøe</b> , Riksadvokatembetet
15:15	Kriminalitetsforebygging i utlendingsfeltet v/ <b>Geir Bang Danielsen</b> , PU
15:30	Nytt fra NID (Senter for ID-kunnskap) v/leder <b>Arne Isak Tveitan</b>
16:00	Merverdiprogrammet – muligheter og realistiske forventinger v/kriminalsjef i Asker og Bærum, politiinspektør <b>Nina Bjørlo</b>
16:30	Oppsummering og avslutning
17:00	Omvisning på Hafslund hovedgård og innblikk i stedets spennende historie!
19:00	Jubileumsmiddag

Påmelding til Karl Vidar Solberg ([karl.vidar.solberg@politiet.no](mailto:karl.vidar.solberg@politiet.no))  
**innen 10. november 2012**

De som ønsker overnatting:

Ta direkte kontakt med **Mona** på Hafslund konferansesenteret tlf. **469 06 609**.  
(enkeltrom inkl. frokost kr. 1050,- dobbeltrom inkl. frokost kr. 1250,-)

**Velkommen til en faglig og inspirerende samling!**

Styret i Akershus og Østfold politilederlag

**NORGES POLITILEDERLAG**

<http://www.politilederen.no/lokallag/akershus-og-ostfold>



## LEDEREN

### Statsbudsjettet 2013

Regjeringens forslag til budsjett for politi- og lensmannsetaten for 2013 har mange positive elementer i seg. Økning av bemanningen og opptak på Politihøgskolen er positivt:

- 203 stillinger videreføres
- 350 nye stillinger
- 720 studenter tas opp på PHS

Riksrevisjonen har i en rapport påpekt at det ikke finnes en plan for å nå målet med 2 polititjenestemenn per 1000 innbyggere innen 2020. De påpeker at opptaket må økes til 1 154 per år. Norges Politilederlag ser det som positivt at regjeringen opprettholder det høye opptaket til PHS, og har tillit til at opptaket holdes minst på dette nivået de neste årene. Det er selvsagt at studentene blir tilbydd jobb etter bestått bachelor utdanning.

Satsningen på beredskap med beredskapssenter og politihelikopter er viktig og riktig. Tiltaket vil være viktig for politidistriktene rundt Oslo, men vi er usikre på verdien for politidistrikt som ligger langt fra Oslo. Viktig at tiltak vedr beredskap ses på for hele landet.

IKT satsningen på 20 mill kroner er for liten. I 2013 har politidirektoratet behov for ca 80 – 100 mill kroner til fornyelse av IKT – strukturen. Norges Politilederlag mener at gode IKT løsninger, innen alle gjøremål i etaten, er en viktig nøkkel til suksess i vårt arbeid. Konseptvalget som regjeringen har gjort er bra. Vi hadde sett at regjeringen hadde satt av 80- 100 mill kroner til IKT utvikling i 2013. Beløpet må nå tas av budsjettene til særorgan og politidistriktene, det fører til at investeringer i 2013 vil ligge på det samme nivået som 2012, dvs. lik null.

Det er viktig at regjeringen i sin melding til Stortinget om politiet omhandler strukturen på nivå 1 og 2. Sammen med lensmann og driftsenhetsleder, Anne Margrethe Ruud, fra Agder pd møtte jeg til høring i justiskomiteen om budsjettet. Vi påpekte viktigheten av at struktur ble tatt med i stortingsmeldingen om politiet, som forhåpentligvis kommer i vinter.

### Responstid – resultatmål

Politimester Johan Brekke, Sogn og Fjordane politidistrikt, har i høst målt responstida på utrykninger i politidistriktet. Han ønsker å ha måltall på den. Det er viktig å se på responstiden og ha det som et lokalt mål. Publikum har rett på å vite når politiet kommer. Brannvesenet har krav til responstid. Vi mener at pm Brekke her ser på nye parameter for resultatmålinger i etaten, og det burde være flere som gjorde det. Færre sentrale mål, og flere lokale mål må være målet!

Jonny Nauste

## REDAKTØRENS SPALTE

### Politimestrenes lønnsituasjon

Politimestrene og sjefene for særorganene har siden 1. januar 2002 vært omfattet av statens lederlønnssystem. Denne ordningen går kort fortalt ut på en kombinasjon av basislønn og et individuelt tillegg (bonus). I dag er det ca 300 topledere i staten som er tilknyttet systemet. Intensjonen har vært at man skal kople toplederes resultater og lønn tettere sammen, samtidig som man skal legge til rette for økt mobilitet i toplederstillingene. Lederlønnssystemet skal også være et viktig virkemiddel for å rekruttere og beholde dyktige ledere.

Det er Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementets ansvar å forvalte og følge opp lederlønsordningen, bl.a. ved hvert år pr. 01.10. å regulere basislønnen. Fagdepartementet har ansvaret for bl.a. å fastsette et eventuelt individuelt tillegg på inntil 30 % av basislønnen. Dette tillegget skal gis ut fra oppnådde resultater.

Omtrent alle politimestere og særorganansjefer har ettersom tiden har gått blitt mer og mer misfornøyd med lønnsordningen, idet man har ment at systemet ikke fungerer etter intensjonene, manglende medbestemmelse ved lønnsfastsettelsen og (kanskje på bakgrunn av dette) dårligere lønnsutvikling i forhold til sammenlignbare grupper som står utenfor ordningen. Det er her snakk om en mindre lønnsutvikling på 12–15 % de siste 5 årene. Dette har medført at alle hovedsammenslutningene i staten etter initiativ bl.a. fra Norges Politilederlag har fremmet krav om at vedkommende grupper må tilbakeføres til Hovedtariffavtalen. FAD har avslått kravet, bl.a. under henvisning til at hele lederlønnssystemet vil være gjenstand for en gjennomgang med sikte på endringer/forbedringer i nær framtid. NPL vil følge opp denne saken tett.



# Politiet – når endring møter kultur, en krevende lederutfordring

Av Rune Glomseth og Terje Aaserud, Politihøgskolen

**22. juli-kommisjonens rapport går grundig inn på politiet og spesielt hvordan etaten håndterte hendelsene i Oslo og på Utøya den 22. juli i 2011. Den har i alt 31 hovedkonklusjoner og anbefalinger. Fokus på lederskap, holdninger og kultur framstår som sentrale og gjennomgående temaer i rapporten.**

**K**ommisjonens viktigste anbefaling er at ledere på alle nivåer systematisk arbeider med å styrke sine egne og organisasjonens grunnleggende holdninger og kultur knyttet til risikoerkjennelse, gjennomføringsevne, samhandling, IKT-utnyttelse og resultatorientert lederskap. Dette arbeidet vil innebære mange og komplekse utfordringer for politiledere over tid.

Rapporten og samfunnsdebatten etterpå har skapt et usedvanlig kraftig endringstrykk mot politiet. Det synes også som



Rune Glomseth.

det interne endringstrykket i etaten har økt betraktelig etter at rapporten kom. Rapporten og stortingsmeldingen som er varslet, vil være utgangspunkt for en massiv endring av og i politiet.

Politiet og etatens ledere skal gjennomføre mange og omfattende endringsprosesser samtidig. Lederne står overfor multiple endringer samtidig som de skal sørge for daglig drift i sine politidistrikter og driftsenheter. Kulturendring må skje, påpeker rapporten. Det blir en meget tidkrevende prosess som vil forandre endringsvilje og endringskapasitet. Lederne har ansvaret. De kan lære av gode norske eksempler framkommet bl.a. gjennom forskningsprosjekter i



Terje Aaserud.

regi av Sintef. Øyum m.fl konkluderer i en studie fra 2006 med fem karakteristikk for god lederpraksis i omstillingsprosesser.

– Den gode lederen er energibygger. Lederne hadde greid å gjennomføre prosessen uten å slite ut de ansatte, uten å gjøre dem usikre og demotiverte og uten å la dem bli usikre om behovet for endring.

– Den gode lederen er informasjonsutøver. Lederne hadde hovedfokus på hvilken og hvor mye informasjon de ansatte hadde behov for, for å kunne bidra aktivt i endringsprosessen.

– Den gode lederen fungerte som buffer mot kaos. Endringsprosesser oppleves ofte som kaotiske fordi prosessene kan ta mange og ukjente retninger. Dette utfordrer ansattes jobbtrygghet og mestringfølelse. Den gode lederen skaper orden i kaoset og skjerner sine ansatte.

– Den gode lederen fokuserer på tid. Det vil si at hun foretar prioriteringer og tar ansvar for dem.

– Den gode lederen praktiserer involvering og medvirkning. Dette ble brukt som en hovedstrategi av de gode lederne for å få realisert endringsprosessen.

## NORGES POLITILEDERLAG

### Lensmannsbladet / Politilederen

Ansv. redaktør: Generalsekretær Svein Stuberg

E-post: svein.stuberg@politilederen.no – Tlf. 934 31 637

Forbundsleder: Jonny Nauste. E-post: jonny.nauste@politilederen.no. Tlf. 977 35 460

Utgiver: Norges Politilederlag, Brugt. 19, Oslo. Postboks 9096 Grønland, 0133 Oslo

Telefon: 23 16 31 50 • Telefax: 23 16 31 55

E-post: post@politilederen.no • Hjemmeside: www.politilederen.no

Prod. og annonseansvarlig: Ekås Grafisk. Tlf. 67 07 99 42 • ekaas.grafisk@nokab.no

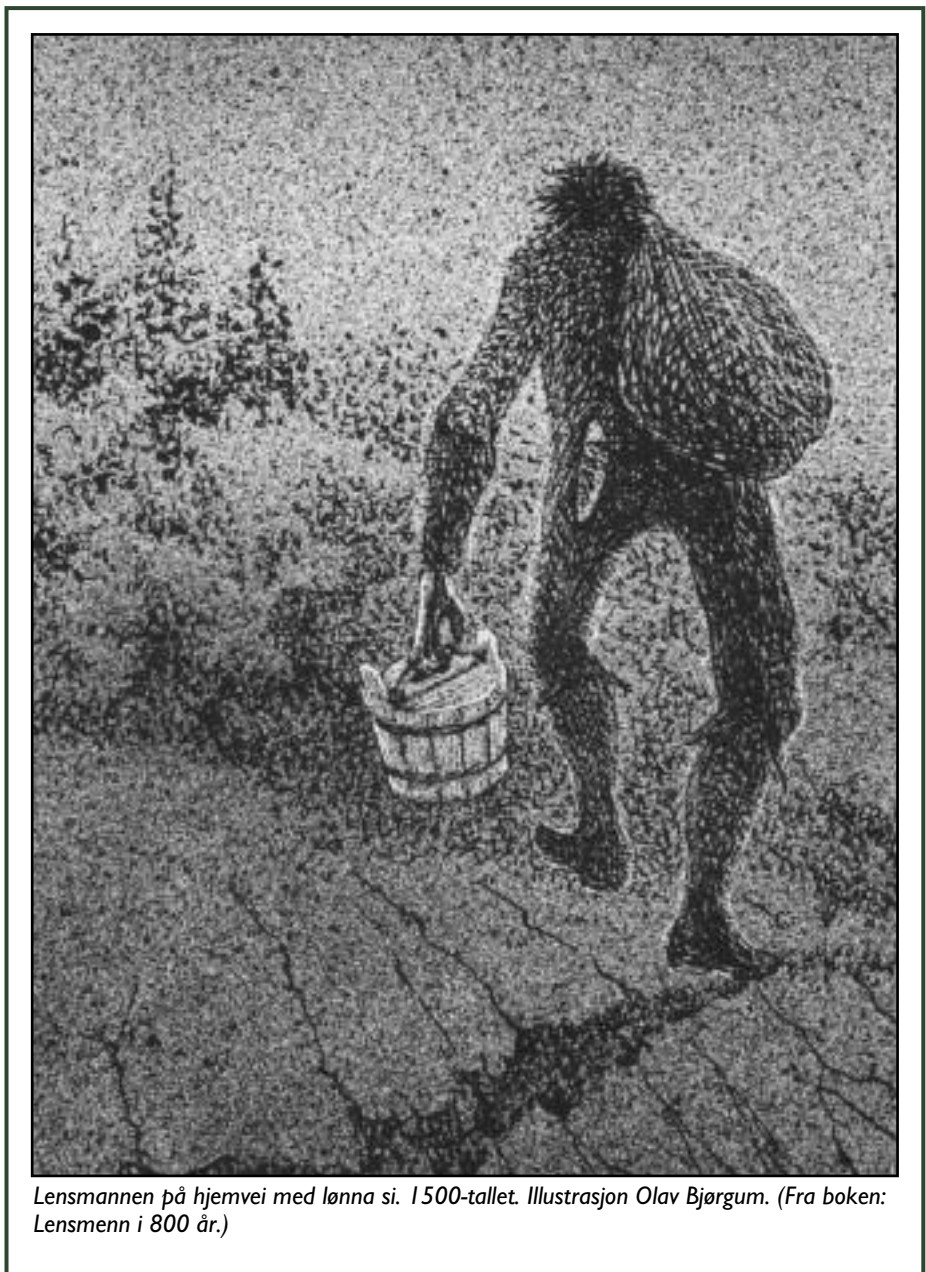
Forsidefoto: Karoline Blix-Henriksen.

Ledere er viktige for samspillet som danner og omdanner organisasjonskultur. De både påvirker og blir selv påvirket av kulturen. Ledere har større påvirkningskraft enn andre fordi de har makt og innflytelse over forhold som legger premissene for samspillet. Ledere er synlige både i væremåte, i prioriteringer og i handlinger. Politiledere bør ha kunnskap og begreper om kultur og hvordan kultur skapes og endres samt hvordan kultur påvirker alle i etaten, i politidistriktet og i driftsenheten. De bør også ha god kjennskap til organisasjons- og profesjonskulturen i politiet. Politiforskning har vist at den er sterk og meget motstandsdyktig mot endringer. Det er også påvist at kulturen i politiet påvirker kunnskapsdeling og resultatoppnåelse. Lederne må vite at kulturendring i organisasjoner er meget tidkrevende. Den er dypt forankret, og den styrer atferd.

Et overordnet spørsmål i dette arbeidet vil være hva slags polititilstand det norske samfunnet skal ha. Av dette kan man avlede spørsmål om organisering, ønsket kultur, forsterkede ledelsesidealer og ledelsespraksis. En vil diskutere økt behov for samhandling og koordinering, nødvendig kompetanse, teknologi, IKT – og rett og slett kapasitet – knyttet til politiets rolle og samfunnsmandat.

Her trengs det etter vår vurdering en grundig og helhetlig analyse av samfunnets behov for politiet og den polititjeneste etaten kan tilby. Forsvaret gjennomførte for noen år siden en forsvarsstudie. Argumenter for en tilsvarende studie i politiet har til nå ikke fått gehør.

Vi mener at en politistudie både er nødvendig og hensiktsmessig nå. Den vil gi nødvendig grunnlag for politikere og fagfolk til å fatte riktige og gode beslutninger om hva slags polititilstand samfunnet skal ha. Hvordan det skal organiseres og ledes, styres og måles, hvilken kompetanse som behøves og hva slags utstyr etaten trenger. Og ikke minst hvilke ressurser som vil kreves for å videreutvikle politiet på kort og lang sikt. En slik studie vil kunne bidra til kloke og kunnskapsbaserte beslutninger, slik at norsk polititilstand systematisk kan videreutvikle sin profesjonalitet, holdninger og kultur. Dette kan øke etiske standard og effektivitet som vi ønsker skal kjennetegne politiet som samfunnsinstitusjon.



*Lensmannen på hjemvei med lønna si. 1500-tallet. Illustrasjon Olav Bjørgum. (Fra boken: Lensmenn i 800 år.)*

Oppsummert vil vi hevde at 22. juli-kommisjonens analyser og konklusjoner vil innebære at politiet vil måtte gjennomføre mange og massive endringer. Dette vil bety store ledelsesmessige utfordringer. Endringsprosesser vil foregå samtidig. God ledelse og styring blir avgjørende. Stabilitet blant lederne og spesielt i den øverste lederposisjonen, les politidirektøren, blir spesielt viktig. Det må avklares og fastsettes hvem som skal legge kursen og styre «skuta» gjennom hele den krevende endringsseilasen politiet skal gjennomføre.

Kulturen skal endres. Det vil kreve kompetanse og tid. Vi vil derfor anbefale noen sentrale tiltak på overordnet nivå ved

siden av de som er omtalt over. Dette kan bidra til økt endringsevne i norsk polititilstand.

I tillegg til nevnte politistudie bør Politidirektoratet knytte til seg en eksternt og faglig sterk ekspertgruppe med personer fra fagfeltet organisasjon og ledelse. Finansdepartementet gjorde dette med hell da det nye statlige økonomisystemet ble innført. Og endelig vil vi anbefale at det etableres et omfattende forskningsprogram knyttet til sentrale sider ved politiledelse, organisering, kultur og endring. Å kunne beskrive, analysere og forstå norsk polititilstand gjennom den store omstillingen som nå skal skje vil framskaffe mye kunnskap med stor nytte og interesse. ■



# Ressursutnyttelse og struktur

Av Anne Margrethe Ruud. Lensmann i Lyngdal og driftsenhetsleder i Lister

**Rapporten etter terroranslaget mot Norge 22. juli 2011, avdekket «hull» i den beredskap og den tjeneste det er forventet at politiet skal gi.**

Det pekes på mangelfull IKT løsninger, utfordringer mht kultur, sviktende ledelse osv. Vi må erkjenne at norsk politi ikke var godt nok rustet til å ta seg av en slik hendelse. Vi må bli bedre. Det forventes at politiet skal styrke beredskapstjenesten.

Agder politidistrikt har gjennom to år hatt et prosjekt med fokus på «Hva vi gjør bra og hva vi kan gjøre bedre». «Prosjektet Agder» ble avsluttet i 2011 og konkluderte bla med en rasjonaliserings gevinst ved å redusere 27 politistasjoner og lensmannskontor til 11. Politiet på Agder ønsket å frigjøre ressurser, både mht personell og økonomi, til bedre beredskapstjeneste... og det ønsker politiet på Agder fortsatt.

Et ønske om å styrke beredskap for politiet på Agder, uten å endre struktur og innenfor dagens økonomiske rammer, blir som for Ole-Brumm: «Ja takk begge deler!»

Som politileder i en driftsenhet ønsker jeg å levere den «politi-vare» som samfunnet vårt etterspør. Jeg ønsker å frigjøre ressurser ved å redusere bygningsmasse og driftsutgifter for å spise kompetansen innen beredskap, etterforskning, forebyggende tjeneste med mer ved å skape større og mer slagkraftige enheter.

Dersom beredskapstjenesten i driftsenheten skal styrkes, med de økonomiske rammer vi har i dag, vil det nødvendigvis



Anne Margrethe Ruud, driftsenhetsleder i Lister og lensmann i Lyngdal, Agder politidistrikt.

gå på bekostning av åpningstider og service fra våre mindre lensmannskontor/politistasjoner. Hvilke forventninger er der til lensmannskontorets og politistasjonens innhold og service? Hva skal et lensmannskontor inneholde? I dag har flere lensmannskontor/politistasjoner stengt en til flere dager pr uke. Skal politiberedskapen i politiet styrkes må et av to forhold foreligge:

1. Strukturen endres med færre og større lensmannskontor/politistasjoner ...eller....
2. De økonomiske rammer økes.

Å opprettholde dagens struktur og samtidig øke beredskapen, kompetansen, osv,

er en vanskelig øvelse. Opplevelsen av å være «alene» politi på jobb når «noe» skjer, er blitt en HMS utfordring.

Den ubehagelige konsekvens av en bedre ressursutnyttelse i politiet, ved å endre strukturen bla i Agder politidistrikt og reduser 27 politistasjoner/lensmannskontor til 11, skygger våre politikere unna, både lokalt og sentralt. «Alle» vil ha sitt lensmannskontor, men ingen spør om innholdet?

Resultatreformene til POD, som vi har ventet på, er «pakket ned» og det er valg neste år. Skal vi fortsatt sitte og vente? Eller skal vi ta den offentlige debatten om struktur nå? ■



## Informasjonsmøte i Politidirektoratet 17.10.2012:

# IKT-satsingen i politi- og lensmannsetaten

Politistasjonssjef Geir Krogh

**Avdelingsdirektør Arnt Inge Rolland inviterte onsdag 17. oktober organisasjonene til et uformelt informasjonsmøte i Politidirektoratet (POD). Tema for dette første møte i sitt slag var IKT-satsingen i Politi- og lensmannsetaten.**

**D**eltagere fra POD var foruten Rolland, seksjonsleder Eirik Liaklev, Hans Christian Oppegård fra Politiets materiell tjeneste (PDMT), og prosjektansvarlige Randi Thomsen (politiregisterloven) og Tommy Molnes (Informasjonssikkerhets prosjektet – INFOSEC). Fra Norges politiledere deltok Jonny Nauste og Geir Krogh.

### Ny IKT-satsing i POD

Seksjonsleder for It-seksjonen, Eirik Liaklev orienterte utviklingsarbeidet hvor målsettingen er å bli mer behovsorientert, gjennom bl.a. gjennomgang av roller og ansvar og ansvarliggjøring av prosesseierne. Frem til jul jobbes det med å få kontroll på nåsituasjonen gjennom utvikling av prosjektstyringsmodeller, informasjonssikkerhet, IKT-styring og virksomhetsutvikling. Planen er å ha på plass et bedre rammeverk for prosjektstyring fra nyttår. I dette ligger en bedre samhandlingsmodell med PDMT, krav til forstudier, styringsgrupper og porteføljestyling.

Det er avgjørende at POD / PDMT faktisk produserer det politiet har behov for.

For å sikre seg dette har de organisert IT-ledelsen og forankringen etter følgende modell:

- Politiets strategiske IT-ledelse (ledes av politidirektør) og ansvar for strategiske veivalg, prioriteringer, aksept av risiko, gevinstvurderinger mv.
- IT-Forum (ledes av politimester Kåre Songstad – består av utvalgte politiledere) skal ha en rådgivende funksjon med fokus på forbedringer, gevinst og ressurs. Forumet ivaretar kundegruppene i politiet.
- Politiets IT ledelse (ledes av Eirik Liaklev) er prosesseiere (fagsystemet) i prosessene.
- Faggruppene (en for hver hovedarbeidsprosess) skal være forankringen i forhold til brukerne. De tar sikte på å ha 8 – 10 faggrupper.
- I tillegg arrangerer POD workshops for å utvikle nye tjenester. Dette har fungert veldig bra.
- I tillegg er det opprettet referansegrupper i alle de ulike utviklingsprosessene.

### IKT Strategi 2012 – 2020

POD har utviklet en egen IKT strategi for perioden 2012 – 2020. I den slås det fast at IKT er virksomhetsutvikling. Visjonen er: «IKT muliggjør fremtidens politi».

De viktigste målsettingene er bedre kommunikasjon med publikum, bedre informasjonssikkerhet og bruke IKT som et vesentlig instrument for utvikling og effektivisering.

Fokusområdene i strategien er:

- kriminalitetsanalyser
- effektiv samarbeid på tvers
- internasjonalt samarbeid
- mobile løsninger

- økt interaksjon med publikum
- understøtte ledelse og styring
- kompetanse- og ressursstyring
- den tekniske plattformen skal være stabil og sikker
- styrke virksomhetsutvikling og IKT styring

### Fokus 2013

I det kommende året vil IT-avdelingen i POD i første rekke fokusere på følgende områder:

- mobipol (mobile plattformer)
- informantregister
- ny internettløsning – nytt politiet.no
- ny nasjonal KK – også datakommunikasjon (skjult/åpen)
- OPERA program – totalløsning for politioperativ tjeneste
- ny funksjonalitet i D#2
- nytt nasjonalt varslingssystem
- utvikling av PDMT og POD (og samarbeidet)
- ny IT organisering
- forprosjekt – Merverdiprogrammet

### Status og videre fremdrift av D#2

Hans Christian Oppegård, prosjektleder i PDMT, orienterte om D#2. De viktigste nyvinningene i den nye plattformen er:

- tilpasning til ny infrastruktur – et nytt grunnsystem
- samhandling på tvers
- bedre tilrettelegging for mobile løsninger
- bytter tykke klienter (PC'er) med tynne klienter (terminaler)
- tilrettelagt for redundans (dobbel opp med lagrings og applikasjons servere)
- 10–11000 brukere samtidig i dag, men kapasitet er ca 40 000
- datatap aksepteres ikke i D#2!

- alle brukerne kan logge på alle steder og ulike enheter, inkl mobile

Det er ikke uproblematisk å innføre den nye teknologien og for tiden har PDMT høyt fokus på følgende områder:

- oppretting av feil, bl.a. i kommunikasjonen mellom BL og word
- bedre tilgangen til internett gjennom en ny internettløsning (STI3)

De viktigste prinsippene i arbeidet er: brukeropplevelse, migreringstakt og helhetlig prioritering (utvikling og utplassering må tilpasses PDMT's kapasitet).

## Implementering av politiregisterloven

Prosjektleder for implementeringen av politiregisterloven, Randi Thomsen, kunne opplyse at loven som ble vedtatt 28.5.10 enda ikke har trådt i kraft. Forskriftene er imidlertid snart ferdige og blir ganske omfattende.

Målsettingen med lovverket er effektiv løsning av oppgavene og beskyttelse av personvernet. Loven og forskriftene omfatter bare politiets kriminalitetsbehandling og regulerer følgende områder:

- Personvernmessige (formålsbestemt, proporsjonalitet og kvalitet)
- Innsynsrett, informasjonsplikt ved utlevering av opplysninger
- Rutiner for informasjonssikkerhet
- Raushetsplikt, politiattester
- Tilsynsregime utført av Datatilsynet

Loven og forskriftene utløser behov for endring i politiet, både teknisk, organisasjonsmessig og for den enkelte. Prosjektet skal derfor sette politiet i stand til å oppfylle kravene i loven. Publikum skal oppleve at vi behandler personopplysninger korrekt, samtidig som vi må minimalisere merforbruket av ressurser.

Prosjektet skal være ferdig 31.12.2015 og levere følgende:

- Tjenester: politiattester og innsynsrett
- IT løsninger i 15 ulike registre
- Informasjonssikkerhet og heve kunnskapsnivået for de ansatte



Politistasjonssjef Geir Krogh.

## INFOSEC-prosjektet

Prosjektleder Tommy Molnes informerte om INFOSEC prosjektet, som handler om informasjonssikkerhet i etaten. Dette innebærer styringssystemer for sikkerhetshåndtering. Systemet skal understøtte politiets mål og baseres på følgende informasjonsverdier:

- operativt
- sensitivitet
- samfunnskritisk

Prosjektet skal etablere en styringsmodell for informasjonssikkerhet (ISO27014) og den enkelte virksomhet skal etablere et styringssystem.

Alle ansatte skal ha en forståelse for informasjonssikkerhet (kultur og holdninger). Det handler om risikovurderinger, både i den strategiske tenkningen og den daglige ledelsen.





# Hva fremmer innovasjon i politiet?

**6 studenter ved Politihøgskolens studie i ledelse og organisasjon, trinn 2 (LOU2) har skrevet en prosjektoppgave om innovasjon i politiet. Dette er høyaktuelt nå hvor alle steiner skal snus for å forbedre kultur, ledelse, risikoerkjennelse og beredskap. Denne prosjektoppgaven er et bidrag til hva lederne må fokusere på for å få frem de beste ideene, de ideene som virker i praksis!**

**B**akgrunnen for prosjektgruppens valg av tema er at politiet i fremtiden må være forberedt på å yte mer for mindre, tenke smartere og imøtekomme endringer og reformer i langt større grad enn i dag. Presset på offentlig sektor generelt og politiet spesielt vil øke. Vi har en antakelse om at en god måte å møte disse utfordringene på, er å øke handlingsrommet gjennom innovasjon og innovasjonsledelse.

Prosjektoppgaven tar derfor for seg tema innovasjon i politiet med presis problemstilling: «Hvilke faktorer fremmer innovasjon i politiet?»

## **Aktuell teori om innovasjon**

Utgangspunktet var teori og forskning på innovasjon. Prosjektgruppen fant fort ut at det forefinnes lite forskning på temaet innovasjon i offentlig sektor, men de fant samtidig mye litteratur om innovasjon generelt.

Prosjektgruppen tok utgangspunkt i et selektivt teorigrunnlag som viser hvilke suksesskriterier som er fremtredende og hva som skal til for å drive effektiv innovasjon og innovasjonsledelse. De har i

hovedsak fokusert på Gjeldsvik (2007), som beskriver innovasjonsprosessene og Mulgan (2009), som har forsket på innovasjoner i offentlig sektor og kommet frem til seks viktige elementer for å fremme innovasjon i offentlig sektor.

## **Tre case-studier av «ideer som virker»**

Prosjektgruppen har undersøkt tre ulike caser i politiet som kan karakteriseres som vellykkede innovasjoner og med gode resultater. Dette var Operasjon Grenseløs i Vestfold politidistrikt, utviklingen av kompetansedelingsportalen KO:DE på Kripos og utdanningen av kriminalsøkkhundene i Hordaland politidistrikt. Fellesnevneren for disse var at en ny ide oppsto, ble satt ut i livet og førte til gode resultater. Det var med andre ord nye ideer som virker.

Teorien la grunnlaget for en kvalitativ undersøkelsesmetode hvor de intervjuet aktuelle personer som har vært direkte involvert i innovasjonene. Funnene er deretter drøftet opp mot aktuell teori for å se om disse faktorene har vært til stede i de tre casene. Prosjektgruppen har deretter drøftet om det er funn i casene som kan legge grunnlag for en generalisering og være gjeldene for politiet for øvrig.

## **Funn av innovative elementer**

Prosjektgruppen mener funnene i undersøkelsene viser at engasjerte ledere med fokus på kunnskap og læring og med blick for omgivelsene, er en viktig forutsetning for innovasjon. Videre viste det seg at forståelse for og utnyttelse av den teknologiske utviklingen var avgjørende for to av innovasjonene. I alle casene har det vært kreative miljøer og grupper sammensatt av personer med komplementære ferdigheter. Pilotprosjekter har vært benyttet i alle tilfellene og utvalgte personer har vært forkjempere med stor overbevisningskapital og lederegenskaper. Samt-

lige caser har hatt fokus på evaluering og kommunikasjon av resultater og tidlige suksesser.

Funnene stemmer godt med generelle fremmende faktorer i teorier om innovasjon i offentlig sektor. Prosjektgruppen mener derfor at Mulgans seks elementer om lederskap og kultur, utløsende faktorer, kreativitet og kombinerings av fag, utprøving ved pilotprosjekt, forkjempere og fokus på resultatoppnåelse er betydningsfulle faktorer for innovasjon i politiet.

## **Oppsummering**

Arbeidet med oppgaven gav et godt innblikk i tre ulike vellykkede innovasjoner som kan ha overføringsverdi til resten av politiet. Overføringsverdien ligger i første rekke i å fokusere på mulighetene heller enn på hindringer for nytenkning og utvikling. Samtidig er det tydelig behovet for mer forskning på faktorer som fremmer og hemmer innovasjon i politiet, for bedre å tilpasse politilensmannsetaten til utviklingen i samfunnet generelt og i forhold til kriminalitetsutviklingen spesielt.

Oppgaven finnes i sin helhet i Politihøgskolen bibliotek. Tekstdelen kan lastes ned i pdf format her.

Oppgaven ble levert under LOU2 kull 8, 2011/12 og fikk karakter A

Frøydis W. Broch  
Frank Listøl  
Ole Bjerke  
Geir Krogh  
Lena Reif  
Anne-Catherine Gustafson



# Politiets endringsprogram – status nåtid

Av Bjørn Bergundhaugen, politistasjonssjef, Lillehammer, nestleder i Norges Politilederlag

**24.10.12 fikk jeg anledning til å representere NPL i det første møtet i programstyret for Endringsprogrammet i politiet.**

**Nedenfor gir jeg et sammendrag fra innholdet i dette møtet, samt fra mandat og hovedpunktene i selve endringsprogrammet.**

I dette første møte i programstyret ble det reflektert rundt rammene for endringsprogrammet, nåværende «klima» i og rundt politiet, og endringsvilje i etaten. Humlegård ønsker at programstyret skal være en pådriver i det endringsarbeidet etaten står overfor. Han understreket at man gjennom programstyret har reell mulighet til å påvirke, men også ansvar og en forpliktelse til å bidra aktivt i endringsarbeidet. Han viste til at det er et endringspotensiale i etaten og at man nå har muligheter for å vise endringer.

Programstyret var enige om at det må vises synlige endringer også på kort sikt, samtidig som det gjennomføres mer langsiktige tiltak. Det er viktig å se endringsarbeidet i en større sammenheng, samtidig som man må håndtere og balansere ordinær drift i politiet opp mot utviklings- og endringsarbeidet. Se for øvrig forslag til kortsiktige og langsiktige tiltak nedenfor.

Flere i programstyret understreket viktigheten av at programmet også må fokusere på konsekvenser av forslag og beslut-

ninger, både med hensyn til ressurser og kvalitet, og at disse synliggjøres også for Justisdepartementet.

## Sammendrag fra endringsprogrammet:

Justis- og beredskapsdepartementet har gitt Politidirektoratet i oppdrag å etablere et bredt anlagt endringsprogram for politiet, men hensikt å følge opp 22. juli-kommisjonens anbefalinger. 22. juli-kommisjonen anser som sin viktigste anbefaling at ledere på alle nivåer i forvaltningen systematisk arbeider med å styrke sine egne og organisasjonens grunnleggende holdninger og kultur knyttet til risikoerkjennelse, gjennomføringsevne, samhandling, IKT-utnyttelse og resultatorientert lederskap. Kommisjonen anbefaler også at Politidirektoratet må ta sterkere ansvar for samordning, effektivisering og mer enhetlige løsninger (Prop. 1 S. (2012–2013) Justis- og beredskapsdepartementet).

Politiets egne evalueringer og tilrådningene i innstillingen fra Den særskilte komité Inst. 207 S. (2011–2012) skal også følges opp av endringsprogrammet. Politiet har allerede iverksatt en rekke tiltak med sikte på forbedringer i politi- og lensmannsetaten, herunder tiltak rettet mot økt beredskapsevne. Blant annet er en rekke forbedringstiltak initiert på basis av internevalueringer av 22.7-hendelsen.

Sentralt i programmet står betydningen av klare mål og resultater, holdninger og kultur, endringsledelse og helhetlig beredskapstenkning. Arbeidet med ledelse, kultur og holdninger knyttet til risikoerkjennelse og gjennomføringsevne er et grunnleggende og langsiktig endringsarbeid. Evnen til å erkjenne risiko og ta lærdom av hendelser på alle nivå i organisasjonen krever et systematisk arbeid. Endringsprogrammet skal styre og koordinere prioriterte innsatsområder og prosjekter med sikte på



Politistasjonssjef Bjørn Bergundhaugen, Lillehammer – nestleder i Norges Politilederlag.

videreutvikling og reelle forbedringer i politiet i tråd med kommisjonens anbefalinger.

Ut fra evalueringene etter 22. juli er følgende hovedstrategi utledet for endringsprogrammet:

*Endringsprogrammet i politi- og lensmannsetaten skal sikre økt kapasitet og evne til å håndtere beredskapssituasjoner, gjennom systematisk arbeid med å utvikle kompetanse, erfaringslæring, arbeidsprosesser og organisering. Programmet skal ha gjennomgående fokus på grunnleggende holdninger og kultur knyttet til risikoerkjennelse, gjennomføringsevne, samhandling, IKT-utnyttelse og resultatorientert lederskap.*

Det er utarbeidet følgende foreløpige effektmål for etatens program:

1. Økt evne til risikoerkjennelse og gjennomføring.
2. Tydelige mål og krav til resultater.
3. Økt evne til samhandling og kommunikasjon.
4. Økt utnyttelse av eksisterende IKT-systemer

Målene skal bearbejdes videre og konkretiseres. Målene skal forankres i de overordnede målene for politi- og lensmannsetaten.

Endringsprogrammet vil omfatte tiltak rettet mot ledelse, kultur og holdninger og tiltak rettet mot erkjennelse av risiko og sårbarhet. Politidirektøren har definert fem overordnede innsatsområder for endringsprogrammet:

- Styring, ledelse og kultur
- Kommunikasjon og samhandling
- Teknologi
- Kapasitet, bemanning og ressurser
- Kompetanse, øving, trening og læring

Følgende faktorer er avgjørende for at endringsprogrammet skal nå sine mål:

- Felles forståelse i Justis- og beredskapsdepartementet, Politidirektoratet og politidistrikter og særorgan for programets målsettinger og prioriteringer.
- Tett involvering fra etaten og ledelsen i politiet.
- Programmet er forankret i Politidirektoratets ledelse og i politisjefsgruppen, og er en prioritert oppgave i organisasjonen.
- Evne til beslutning og prioritering i programmet og i politiets ledelse.
- Tydelighet rundt leveranser, ansvar, roller og fullmakter i programmet, og mellom programmet, linjeorganisasjonen og interessenter/samhandlingsaktører.
- Programmet må vise handlekraft på kort- og lang sikt, og vise at politi- og lensmannsetaten viser evne til virksomhetsutvikling.

- Evne til å styre og sikre fremdrift i programmets prosjekter, tiltak og aktiviteter.
- Tilstrekkelig kapasitet, faglig kompetanse, endringskompetanse i programmet.
- Bred medvirkning fra arbeidstakerorganisasjonene og vernetjenesten.
- Tilstrekkelig finansiering.

Det er viktig at alle tiltak forankres i behov og gjeldende strategier, og gevinstpotensialet blir vurdert. Programmet vil parallelt med planleggingen av de langsiktige tiltakene, raskt sette fokus på hvilke strakstiltak som kan iverksettes og støtte disse for å sikre raske leveranse på prioriterte områder.

Det utarbeides en egen programplan, der mål og konkrete prosjekt og tiltak innen de fem innsatsområdene beskrives. Det gjelder også fremdriftsplaner, målekriterier, planer for gevinstrealisering mv.

**Etter dette første møtet i programstyret foreligger flg. forslag til prioriterte tiltak:**

**Styring, ledelse og kultur:**

Tiltak settes i gang raskt, men med et langsiktig løp.

- Etatsstyring – forholdet mellom JD-POD-politidistrikt/særorgan
  - herunder ressursdisponering, bemanning, tjenestelister

- Lederplattform – medarbeiderskap – kultur.

**Kortsiktige tiltak, med leveranser sommeren 2013:**

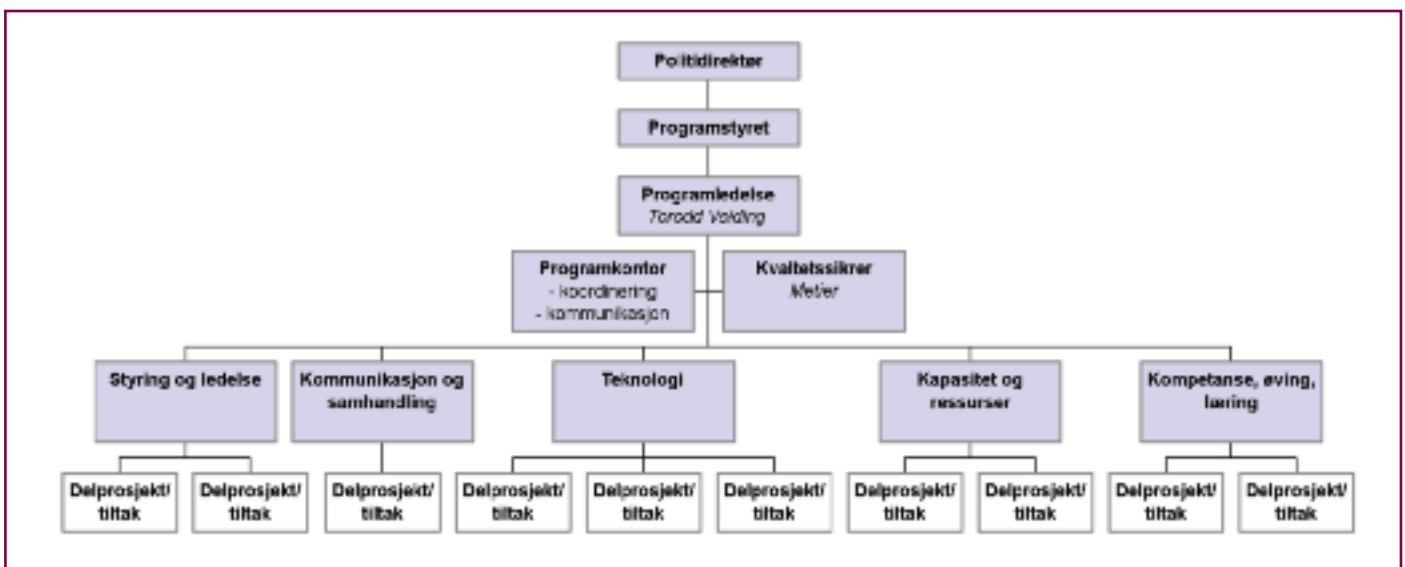
- Mobile løsninger i bilene (mobilitet)
- Pansrede kjøretøy
- Enhetlig løsning for fremskutt lagring
- Fremskutt lagring i UP
- Tilgang til pistolmagasin med ammunisjon i beltet for operative mannskaper
- Ny våpeninstruks
- Helikopterbistand
- Nasjonal varsling – riksalarm og mannskapsvarsling
- Gjennomført stabskurs for alle politidistrikt, særorgan og POD
- Klargjøring av PODs rolle og ansvar ved ekstraordinære hendelser
- System for erfaringslæring
- Samarbeidsavtaler med bl.a. forsvaret og helse
- Øvelser

I tillegg må materiellbehov identifiseres, og evt. kortsiktige tiltak som følge av en slik kartlegging føyes til på listen.

**Tiltak som settes i gang raskt, men med lenger tidshorisont:**

- Beredskapssenter
- Responstid
- Kompetanseheving operasjonsledere
- Treningsnivå IP-personell

**Programmet organiseres som følger:**



# Tvangssalg fast eiendom - en oversikt over prosessen (medhjelpersalg)

Av advokat Rune Stavenes  
Advokatene Andersen Laastad Stavenes

## I. Innledning

I tvangsfullbyrdelseslovens kapittel 11, finner vi regler om tvangsdekning i formuesgoder som er registrert i et realregister. Et realregister er bl.a. den faste eiendoms grunnbok og registeret for borettsandeler.

## II. Salgsobjektet

Kapittel 11 omhandler samtlige formuesgoder som er registrert i et realregister, herunder skip, luftfartøy med mer. Alle paragrafhenvvisninger i denne artikkelen er fra tvangsfullbyrdelsesloven. Det anbefales derfor at leser kjører ut kapittel 11, og ser hen til bestemmelsene her ved gjennomlesing. Advokat Rune Stavenes Foto: Veronica Strømme, Bergen Jeg velger her å ta utgangspunkt i tvangssalg fast eiendom og borettsandeler, og disse to salgsobjektene blir behandlet under ett, idet reglene er identiske.

## III. Tvangsgrunnlag

Tvangsgrunnlagene for denne dekningsmåten, fremkommer av § 11-2 som lyder slik:

### § 11-2. Tvangsgrunnlag

Grunnlag for tvangsdekning etter dette kapitlet er foruten de alminnelige

- registrert avtalepant, registrertskadeløsbrev likevel bare når kravets omfang er fastsatt ved dom eller annet tvangsgrunnlag,
- registrert utlegg,
- ovbestemt panterett for skatt eller avgifter til stat eller kommune, for sameiets krav etter sameieforholdet i

seksjonssameier, lovbestemt pant etter akvakulturloven § 20, og for borettslagets krav etter andelslagsforholdet i borettslag,

- registrert lovbestemt panterett,
- registrert internasjonal sikkerhetsrett i mobilt løsøre, jf. lov om internasjonale sikkerhetsretter.

For utlegg etter første ledd bokstav b som er stiftet av namsmyndighetene, kan dekning begjæres uten forutgående varsel etter § 4-18, men ikke før to uker etter at underretning om utlegget ble sendt saksøkte. Dersom tvangsgrunnlaget for utlegget er et alminnelig tvangsgrunnlag, må dessuten dette grunnlaget ha blitt rettskraftig. Selv om vilkårene ikke er oppfylt kan dekning begjæres dersom fullbyrdelsen ellers ville bli vesentlig vanskeliggjort.

Det er verd å merke seg at § 11-2 a, b og c omhandler de vanligste typer pant, som danner grunnlaget for et medhjelpersalg.

Forutsetningen er imidlertid at pantet er gyldig stiftet, og for avtalepant og utleggspant, er det en forutsetning at pantet er tinglyst.

## IV. Begjæringen

Begjæringen om tvangssalg rettes mot den tingrett i den rettskrets hvor eiendommen/andelen er registrert.

Den skal rettes mot den som er hjemmelshaver, eventuelt i tillegg mot den som er skyldner, typisk i tilfeller hvor det er stiftet realkausjon.

Begjæringen skal deretter forelegges for de saksøkte før retten fatter sin beslutning. Dette fremkommer av § 11-7, hvor også saksøkte får en oppfordring på 1 måned til å uttale seg om forhold av betydning for gjennomføring av tvangs-



Artikkelforfatter advokat Rune Stavenes.

dekningen. Sjelden ser vi at søksøkte ytrer seg til tingretten, også i forhold til det som angår krav om erstatningsbolig.

Det er også bestemt at retten kan forkynne underretning for andre enn de som helt eller delvis antar å være eiere til eiendommen, dette kan være ektefellen dersom denne ikke allerede har fått forkynt begjæringen som saksøkt, eller andre myndige personer i saksøkers husstand som retten kjenner til.

I enkelttilfeller kan det også være nødvendig å varsle sosialkontoret. Etter dette beslutter retten om tvangssalg skal gjennomføres eller ikke. Herunder beslutter tingretten på hvilken måte tvangsdekningen skal gjennomføres.

Er det begjært tvangsdekning ved medhjelper, vil retten i alminnelighet beslutte dette, men mindre helt spesielle hensyn taler mot.

En anbefaler også at den som begjærer tvangssalg, begjærer inntrede, dvs. at dersom det allerede er besluttet tvangssalg fra før, så trer siste kreditor inn som saksøker i det allerede besluttede tvangssalg.

## V. Gjennomføringen av tvangssalg

Etter §11-12, så vil retten avgjøre hvordan gjennomføringen skal skje, etter hva som forutsetningsvis gir best utbytte.

Meningen med medhjelpersalget er jo at salget skal bli mest mulig likt et vanlig salg på det frie marked. Selv om en beslutter gjennomført medhjelpersalg, er det ingen ting i veien for at saksøkte/eiere iverksetter et frivillig salg med egen engasjert megler eller lignende. Utfordringen som da foreligger for denne, er at man jo skal levere et heftefritt skjøte til den som skal kjøpe eiendommen. Dersom da kjøpesummen på det frivillige salget, ikke er stor nok til å dekke samtlige heftelser, så er man avhengig av at kreditorene som har pant, frivillig sletter uten å få full/ noe dekning.

Dette er noe som panthaverne selv må vurdere om de vil bidra til. Jeg erfarer at den aktsomme megler i disse sakene, er påpasselig med å informere kreditorene på forhånd, og dokumentere at den prisen som er oppnådd, er markedets beste. Dersom en kreditor føler seg overbevist om at så er tilfellet, så er det jo ingen hensikt i å nekte å slette. Et gjennomført tvangssalg ville antakeligvis neppe gi høyere pris.

Dette er imidlertid en konkret vurdering, og det er å understreke, at ingen kreditor har en rettslig plikt til å slette pant utenfor tvangssalgene.

Etter et gjennomført tvangssalg, vil derimot pantet bli slettet, uaktet om den enkelte panthaver aksepterer dette eller ikke.

## VI. Krav innsendes medhjelper

Rettighetshaverne skal tilskrives ettes § 11-16, og varsles om tvangssalget.

Medhjelper må på bakgrunn av pantekravene og opplysninger om eiendommens verdi, vurdere om tvangssalget kan gjennomføres etter det såkalte dekningsprinsippet.

Dette går ut på at det laveste bud som kan aksepteres må gi full dekning til de krav som har prioritet foran saksøkers krav. Dette følger av § 11-20 som lyder slik:

### § 11-20. Forholdet til bedre prioriterte heftelser.

Salget kan bare gjennomføres dersom alle heftelser med bedre prioritet enn saksøkernes krav blir dekket. For beregning av foranstående pengeheftelser gjelder § 11-36 annet og tredje ledd tilsvarende. Lovbestemt pant tas det bare hensyn til i den utstrekning det er klart at kravet består. Foranstående heftelser som ikke er pengeheftelser, skal overtas av kjøperen utenfor kjøpesummen.

Dersom medhjelperen mener at det ikke kan oppnås bud som tilfredsstillende første ledd, skal medhjelperen underrette saksøkeren og tingretten. I underretningen skal det opplyse om at innsigelser mot at saken heves, må fremsettes direkte for tingretten innen to uker fra avsendelsen av underretningen. Etter utløpet av fristen skal retten heve saken dersom den finner det klart at det ikke kan oppnås bud som tilfredsstillende første ledd.

Det fremgår av nevnte bestemmelse, at dersom utsiktene til å dekke foranstående ikke er tilstede, så skal tingretten underrettes, og saken skal heves dersom retten finner det klart at det ikke kan oppnås bud som tilfredsstillende dekningsprinsippet.

## VII. Heftelser med samme eller dårligere prioritet

Pengeheftelser som har prioritet ved siden av, eller etter, saksøkers krav, dekkes så langt budet rekker. Dvs. at dersom budet, forutsatt at dekningsprinsippet er oppfylt, vil bli fordelt blant rettighetshaverne så lang kjøpesummen rekker. Her må også salgsomkostningene hensyntas. Man skal levere

heftefritt skjøte, dvs. at samtlige heftelser som ikke er positivt overtatt av kjøper, skal slettes fra grunnboken.

Når det gjelder de såkalte ikke-pengemessige heftelser, boretter med mer, skal disse i utgangspunktet overtas utenfor kjøpesummen, dersom de ikke blir satt til side. Satt til side blir de, dersom dette er nødvendig for å oppnå bud som gir dekning for heftelser, som har bedre eller lik prioritet med den aktuelle heftelse.

Da kan medhjelper innhente bud med og uten overtakelse av nevnte heftelse, og se hvordan interessentene gir bud i forhold til dette. Dersom den ikke-pengemessige heftelse skal settes til side, så skal dette fremgå av foreleggelsen etter § 11-29, jfr. 1. ledd bokstav d. Den tilsidesatte heftelse slettes, men kan oppnå pengeerstatning dersom budet er stort nok til å dekke denne heftelsen etter sin prioritet.

Når det gjelder forkjøpsretter, så fremgår det av § 11-23 at disse også kan settes til side, jfr. § 11-21, 2. ledd. Men dersom de ikke blir satt til side, så vil forkjøpsretten ikke få innvirkning på selve tvangssalget i den forstand at tvangssalgskjøperen skal gjøre opp budet utaktet forkjøpsretter.

Dette betyr at kjøper på tvangssalg hvor det er en aktiv, ikke tilsidesatt, forkjøpsrett, risikerer at forkjøpsrettsberettigede slår til seg eiendommen etter at stadfestelseskjennelsen er rettskraftig.

Særlig risikofyllt er dette for kjøper, dersom den forkjøpsberettigede har rett til å overta eiendommen til en bestemt (lavere) pris.

Den aktsomme kjøper på tvangssalget innretter sine bud etter dette. Dette skal også opplyses om i salgsoppgaven, som sendes ut til interessentene.

Salgsoppgaven skal utformes skriftlig, og skal bl.a gi opplysning om tvangssalgprosessen, og uttrykkelig inneholde opplysninger om at kjøper har begrensede muligheter til å gjøre mangler gjeldende, og at han har risiko for

konsesjon og odel, dersom eiendommen er konsesjonspliktig eller det hefter odel på eiendommen jfr. § 11-24.

## VIII. Salg

Eiendommen annonseres, det avholdes visninger, og det inngis bud. Det spesielle for tvangssalg, er at budene skal ha 6 ukers bindingstid, dog slik at man med rettens samtykke kan ta hensyn til bud med kortere bindingstid, ned til 15 dager. Dette fremgår av § 11-26.

Her foreligger en av de største forskjellene mellom tvangssalg og vanlige salg.

I min praksis som medhjelper, opplever jeg at veldig mange synes bindingstiden er for lang. Rådet fra meg til disse er at man ikke byr på andre eiendommer dersom man også byr på tvangssalg.

Når et bud, som medhjelper finner er markedets høyeste, foreligger, så henvender han seg til saksøkeren og ber om saksøkers begjæring om stadfestelse av bud.

Her er det verd å merke seg at saksøkeren etter denne henvendelsen fra medhjelper, *snarest mulig* skal underrette medhjelperen om stadfestelse begjæres. Dersom stadfestelse ikke begjæres, skal dette grunnis, og dersom denne grunnigivelsen ikke finnes akseptabel av retten, blir saken å heve, jfr. 11-28.

Dersom nå saksøker begjærer stadfestelse, så skal medhjelperen sende ut en foreleggelse av bud med mer for samtlige rettighetshavere og tingretten, jfr. § 11-29.

Her er det verd å merke seg at foreleggelsen har to hovedkomponenter. For det første så vedlegges budet, og rettighetshaverne skal ta stilling til dette, herunder om man finner dette er tilfredsstillende i forhold til eiendommens antatte verdi. Har man innvendinger mot dette, må man skriftlig henvende seg til tingretten innen den frist som fremgår av bestemmelsen.

Den andre komponenten, er at det vedlagt foreleggelsen, ligger et utkast til fordelingskjennelse, med andre ord et for-

slag fra medhjelper til hvordan budet skal fordeles.

Her må den aktsomme rettighetshaver, eventuelt dennes inkassoforbindelse, lese nøye gjennom, og se om budet etter dennes oppfatning er riktig fordelt. Dette gjelder både hvordan et eget krav er stilt opp og dekket, og hvordan foranstående er dekket, dersom ens eget krav ikke får fullt oppgjør.

Herunder er det svært viktig å kunne lese hvordan rentene er dekket inn til foranstående. Man må da hensynta bestemmelsen i panteloven § 1-5, særlig a og b, dersom panthaver krever dekning utover pantets pålydende.

Av utkast til fordelingskjennelse skal det være mulig å lese for hvilken periode renter er beregnet, for derigjennom å sjekke ut at rentedekningen er i samsvar med § 1-5, litra b.

Etter utløpet av 14 dagers fristen så vil retten kunne avsi kjennelser for stadfestelse av budet, og fordelingen av budet. Stadfestelsen har også den virkning at ved oppgjør dagen, så blir kjøper eier av formuesgodet når han betaler, og overtar risikoen fra samme tidspunkt, jfr. § 11-31.

Oppgjør dagen fremgår av § 11-27, og den fastsettes til 3 måneder fra den dagen budet forelegges rettighetshaverne etter § 11-29, jfr. ovenfor.

Når man så setter opp utkast til fordelingskjennelse, så skal man også hensynta, og beregne, at oppgjør skal finne sted 3 måneder senere. Dette betyr at alle krav som skal dekkes, beregnes 3 måneder frem i tid. Ikke-forfalte poster må avsettes, tilsvarende med uavklarte poster.

Både stadfestelseserkjennelsen og fordelingskjennelsen kan angripes med anker, dette fremgår av henholdsvis § 11-34 og § 11-37.

Når rettskraft er kommet for stadfestelsen og kjøper har betalt, dvs. blitt eier, skal skjøtet utstedes. Dette er det tingretten som gjør etter anmodning fra kjøper eller medhjelper.

Når skjøtet utstedes, så vil medhjelper i praksis ofte være den som foretar selve overskjøtingen, dvs. sender tvangssalgsskjøte, sammen med kjøpers eventuelle pantesikring, inn til Statens Kartverk for tinglysing.

Når tvangssalgsskjøtet og avtalepant som sikrer kjøpers lån, tinglyses samme dag, så har dette pantet fortrinnsrett foran alle andre rettsstiftelser som utledes fra kjøperen uansett når disse er tinglyst. Dette følger av § 11-33, 2. ledd.

Kjøpesummen utbetales når fordelingskjennelsen og stadfestelseskjennelsen er rettskraftige, da fordeles budet iht. det som er fastsatt i fordelingskjennelsen. Dette fremgår av § 11-38.

I noen tilfeller overtas eiendommen før fordelingskjennelsen er rettskraftig. Da vil det innbetalte beløp være rentebærende på medhjelpers konto, og disse vil bli fordelt til de berettigede etter fordelingskjennelsen.

## IX. Avslutning

Selv om medhjelpersalget avviker fra frivillig salg på noen områder, så erfarer man at der oppnås priser som er markedsmessige, særlig på kurante salgsobjekter.

I andre tilfeller, særlig hvor tilstanden på eiendommen, eller særlige rettslige forhold er negative momenter for en kjøper, så opplever man nok at tvangssalg er mer prisdempende enn frivillige salg.

Det er derfor viktig at alle som kan bidra med opplysninger om salgsobjektet gjør det, slik at usikkerhetsmomentet rundt salgsobjektet bli eliminert i størst mulig grad.

For medhjelper er det også en utfordring å få saksøkte til å medvirke til visninger med mer, slik at man oppnår optimal løsning både for saksøkte og rettighetshaverne.

# NORGES POLITILEDERLAG

STIFTET 1893

Postboks 9096 Grønland, 0133 Oslo

Besøksadresse: Brugata 19, Oslo. Telefon: 23 26 31 50

Mail: [post@politilederen.no](mailto:post@politilederen.no) • Hjemmeside: [www.politilederen.no](http://www.politilederen.no)

Leder Jonny Nauste

Mobil: 977 35 460

Mail: [jonny.nauste@politilederen.no](mailto:jonny.nauste@politilederen.no)

Generalsekretær Svein Stuberg

Mobil: 934 31 637

Mail: [svein.stuberg@politilederen.no](mailto:svein.stuberg@politilederen.no)

## Landsstyret

Leder	Jonny Nauste	977 35 460	<a href="mailto:jonny.nauste@politilederen.no">jonny.nauste@politilederen.no</a>
Nestleder Østlandet	Bjørn Bergundhaugen	930 08 969	<a href="mailto:bjorn.bergundhaugen@politiet.no">bjorn.bergundhaugen@politiet.no</a>
Vara	Geir Krogh	915 14 818	<a href="mailto:geir.krogh@politilederen.no">geir.krogh@politilederen.no</a>
Sør-vestlandet	Kjetil Andersen	934 01 612	<a href="mailto:kjetil.andersen@politiet.no">kjetil.andersen@politiet.no</a>
Vara	Odd Nordmo	906 67 111	<a href="mailto:odd.nordmo@politiet.no">odd.nordmo@politiet.no</a>
Midt-Norge	Bente Markhus	906 75 615	<a href="mailto:bente.markhus@politiet.no">bente.markhus@politiet.no</a>
Vara	Mari-Ann Lilleby	481 62 288	<a href="mailto:mari-ann.lilleby@politiet.no">mari-ann.lilleby@politiet.no</a>
Nord-Norge	Alf-Erling Isaksen	976 68 061	<a href="mailto:alf.erling.isaksen@politiet.no">alf.erling.isaksen@politiet.no</a>
Vara	Asbjørn Sjølie	976 76 929	<a href="mailto:asbjorn.sjolie@politiet.no">asbjorn.sjolie@politiet.no</a>

## Lokallagene i Norges Politilederlag

Akershus Østfold	Geir Krogh	915 14 818	<a href="mailto:geir.krogh@politilederen.no">geir.krogh@politilederen.no</a>
Hedmark Oppland	Bjørn Bergundhaugen	930 08 969	<a href="mailto:bjorn.bergundhaugen@politiet.no">bjorn.bergundhaugen@politiet.no</a>
Buskerud	Håvard Revå	32 86 91 16	<a href="mailto:havard.reva@politiet.no">havard.reva@politiet.no</a>
Vestfold	Frank Gran	97 55 24 94	<a href="mailto:frank.gran@politiet.no">frank.gran@politiet.no</a>
Agder	Bent Moland	971 83 350	<a href="mailto:bent.moland@politiet.no">bent.moland@politiet.no</a>
Rogaland	Edvind Gard	90 66 54 50	<a href="mailto:edvind.gard@politiet.no">edvind.gard@politiet.no</a>
Hordaland	Tore Salvesen	957 32 080	<a href="mailto:tore.salvesen@politiet.no">tore.salvesen@politiet.no</a>
Sogn og Fjordane	Nils Erik Eggen	57758800	<a href="mailto:nils.erik.eggen@politiet.no">nils.erik.eggen@politiet.no</a>
Sunnmøre	Hans-Eirik Pettersen	916 31 802	<a href="mailto:hans-eirik.pettersen@politiet.no">hans-eirik.pettersen@politiet.no</a>
Nordmøre og Romsdal	Alf Sollid	48 08 98 90	<a href="mailto:alf.sollid@politiet.no">alf.sollid@politiet.no</a>
Sør-Trøndelag	Edgar Sumstad	73 85 61 00	<a href="mailto:edgar.sumstad@politiet.no">edgar.sumstad@politiet.no</a>
Midt-Norge	Bente Markhus	906 75 615	<a href="mailto:bente.markhus@politiet.no">bente.markhus@politiet.no</a>
Hålogaland	Asbjørn Sjølie	976 76 929	<a href="mailto:asbjorn.sjolie@politiet.no">asbjorn.sjolie@politiet.no</a>
Finnmark	Alf-Erling Isaksen	976 68 061	<a href="mailto:alf-erling.isaksen@politiet.no">alf-erling.isaksen@politiet.no</a>



# Politiets omverdensanalyse og morgendagens kriminalitet

**Av avdelingsdirektør Espen Frøyland, Analyseavdelingen i Politidirektoratet. Leder for styringsgruppen for omverdensanalysen**

**Faktorene som påvirker det fremtidige kriminalitetsbildet endres raskt. Politiet må forstå endringer i samfunnet for å forberede seg for morgendagens kriminalitet. Politiets omverdensanalyse beskriver sentrale rammefaktorer som påvirker kriminalitetsutviklingen fremover. Analysen viser at etaten står foran en rekke utfordringer.**

## Hvorfor har vi laget en omverdensanalyse

Omverdensanalysen, som ble offentliggjort 12. oktober i år, skal hjelpe politiet i å forberede seg på mulig fremtidig kriminalitetsutvikling. Analysen er et viktig grunnlag for utformingen av politiets strategi- og planleggingsarbeid i årene fremover. For å ha en best mulig og balansert oppgaveløsning innenfor områder som orden og beredskap, forebygging, etterforsknings- og forvaltningsvirksomhet, er det viktig at politiet overskuer det samlede utfordringsbildet.

Også 22. juli-kommisjonen har pekt på viktigheten av å ha et godt beslutningsgrunnlag for å fatte riktige beslutninger.

Målgrupper for analysen er ledere og analysemiljøer internt i etaten, våre eiere i Justis- og beredskapsdepartementet og «samfunnet i stort». Den siste målgrup-

pen er viktig for at utfordringene politiet står overfor, skal bli forstått også utenfor etaten.

## Hva er en omverdensanalyse

Politiets omverdensanalyse beskriver sentrale rammefaktorer som påvirker den fremtidige kriminalitetsutviklingen. Faktorene som drøftes er utviklingen i samfunnsmessige, teknologiske, økonomiske, miljømessige og politiske forhold. Rammeverket brukes av Interpol og politiet i en rekke land, blant annet i Sverige, Tyskland, Storbritannia og Canada.

Analysen drøfter det samlede utfordringsbildet. Omverdensanalysen kommer ikke med anbefalinger eller foreslår konkrete tiltak for å forebygge eller bekjempe kriminalitet. Slike vurderinger må skje i det videre arbeidet i etaten.

Analysen er utført av en bredt sammensatt arbeidsgruppe, med deltakere fra Kripos, Økokrim, Politiets utlendingsenhet og Politidirektoratet. Det har også vært en styringsgruppe for arbeidet bestående av ledere fra de samme organisasjonene. I tillegg har enn rekke ressurspersoner og -miljøer både i og utenfor politiet gitt innspill og deltatt i møter.

## En rekke utfordringer

I omverdensanalysen pekes det på de alvorlige, økonomiske utfordringene som en rekke europeiske land nå opplever. Fordi unge arbeidsløse i Sør-Europa ikke får fotfeste i arbeidsmarkedet, må det forventes økt tilstrømning av personer til Norge. Irregulære immigranter er utsatt for å bli utnyttet i arbeidsmarkedet og å bli involvert i kriminell virksomhet.

Analysen viser at den teknologiske utviklingen reiser utfordringer innenfor alle kriminalitetsområder. Teknologien reduserer behovet for fysisk nærhet mellom gjerningsperson og offer. Kriminelle kan kommunisere og gjennomføre



*Av avdelingsdirektør Espen Frøyland, analyseavdelingen i Politidirektoratet. Leder for styringsgruppen for omverdensanalysen.*

kriminalitet uten å være lokalisert i nærheten av hverandre. Mengden av private, forretningsmessige og offentlige data som lagres og utveksles kan brukes av kriminelle til svindel, utpressing og etablering av falsk identitet. Teknologiske lovbrudd eller angrep kan brukes til å ramme politiske, religiøse eller økonomiske mål, og for å ramme samfunnskritiske funksjoner.

Den teknologiske utviklingen forsterker utfordringene ved de andre faktorene. Teknologi brukes ved narkotika-handel- og -omsetning på nett, ved prostitusjons-handel og ved mange former for økonomisk kriminalitet (som fakturasvindel), og teknologi forenkler terrorvirksomhet og gjør det mulig med massiv propaganda på nett.

Teknologien gir også politiet bedre muligheter til å bekjempe kriminalitet. Når kriminelle handlinger gir elektroniske spor, kan politiet benytte disse for å etterforske og oppklare saker. Det blir derfor viktig for politiet å satse på IKT i årene fremover.

Fremskrivninger indikerer at befolkningen vil øke betydelig i Norge. Samtidig som befolkningen vokser, skjer det en urbanisering. Byene vil møte utfordringer i



# Politihistorien

Norsk Politihistorisk Selskap (NPHS) arrangerte regionalt politihistorisk fagseminar i Trondheim den 23. og 24. 2012.

Politidistriktene Sunnmøre, Nordmøre og Romsdal, Sør Trøndelag, Nord Trøndelag og Helgeland var invitert og representert. I tillegg pensjonistlagene for politiet i samme område og fagforeningene i politi- og lensmannsetaten. Pensjonistlagene var fyldig representert, fagforeningene noe mer beskjedent. Dessuten var noen referansepersoner med på samlingen.

Politidirektoratet har i gjentatte rundskriv pekt på at ansvaret for å ta vare på politihistorien ligger hos politimesteren. Ordningen med at en person i hvert politidistrikt ble utpekt som ansvarlig for å sikre at distriktets historiske materiale ble tatt vare på, har til nå ikke fungert så godt som ønskelig. Derfor har direktoratet senest ved rundskriv i juni 2012 på nytt tatt opp temaet.

Programmet for seminaret besto bl.a. av:

- NPHS – virksomhet og intensjoner.
- Lokal aktivitet.
- Orientering om Statsarkivet.
- Behandling av historiske foto.
- Gruppearbeid med hovedvekt på «veien videre».

En vesentlig programpost var orientering om og omvisning ved Norsk Rettsmuseum. Direktør Johan Helberg redegjorde på en utmerket måte for hva som er museets virkeområde. Han understreket spesielt viktigheten av å få registrert gjenstander og bilder m.v. slik at man vet at de finnes og hvor de befinner seg. Det ble også påpekt at det spesielt i en periode med mange omorganiseringer, nedleggelse av kontorer og strukturelle endringer i organisasjonen er særlig viktig å ha det historiske perspektiv for øye.

Seminaret var det første av mulig flere regionale fagseminar. Erfarin-

gen tilsier at det bør bli flere. NPHS ble stiftet i 1995 og har som formål «å skape interesse og forståelse for politi- og lensmannsetatens historie». Medlemskap i selskapet gir bl.a. muligheter for tilgang på mye interessant stoff på nettet. Som medlem får man også hvert år tilsendt selskapets årsskrift. Det er også verdt å merke seg at NPHS og Politiets Pensjonistforbund (PPF) har inngått en samarbeidsavtale med sikte på å fremme interessen for politihistorien. I seg selv er det en oppfordring til pensjonistene om å engasjere seg for å ta vare på og sikre historien.

Det regionale fagseminar i Trondheim ble utmerket gjennomført av NPHS ved politipensjonistene Magnar Skaret, Oddmund Dahle og Tore Røkke, hhv. leder, seretær og kasserer i selskapet.

*Jostein Melgård  
formøyd deltager og  
pensjonert lensmann i Inderøy*

form av økt vinningskriminalitet og annen storbykriminalitet. I 2011 skjedde i overkant av hvert fjerde lovbrudd i Oslo.

Med høy inntekts- og formuesvekst i Norge må det forventes at etterspørselen etter beskyttelse vil øke. Økt sentralisering kan skape behov for bedre sikring i befolkningstette områder. Politiet vil måtte samhandle med private sikkerhetsaktører for å møte publikums etterspørsel etter mer sikkerhet. På områder der politiet ikke møter etterspørselen etter trygghet, vil det kunne vokse frem flere private tilbud og initiativ. Økt bruk av privat sikkerhet kan medføre at politiet får mindre tilgang til informasjon og etterretning.

Analysen inneholder også en drøfting av tilliten til politiet. Tilliten til politiet har vært høy i Norge. Tilliten til politiet kan imidlertid være under press etter 22. juli-kommisjonsrapporten som pekte på rekke svakheter i politiets beredskap, styring og ledelse.

## Videre bruk av omverdensanalysen

Omverdensanalysen ble presentert på Politisjefmøtet 10. oktober og for Politiafdelingen i Justis- og beredskapsdepartementet 11. oktober. Analysen var også tema på Politiets utlendingsenhets årlige fagdag 18. oktober. Politidirektoratet tar

sikte på å presentere analysen for særorgan og politidistrikt utover høsten.

Omverdensanalysen danner et viktig grunnlag for det videre analysearbeidet i etaten. Økokrims risikoanalyse av økonomisk kriminalitet og Kripas' analyse av den organiserte kriminaliteten i Norge vil ta utgangspunkt i vurderinger i omverdensanalysen. Det arbeides for at de strategiske analysene som lages i politidistriktene neste år, skal ta utgangspunkt i utfordringene som det pekes på i omverdensanalysen. Det vil da være relevant å finne frem til de utfordringene som er mest aktuelle for eget distrikt, og så utarbeide konkrete handlingsplaner og tiltak lokalt. ■



## OECD – en global møteplass

Av Kjetil Andersen, landsstyremedlem

**På YS Stats plankonferanse ble det i år avlagt et besøk hos OECD hvor temaet var OECDs arbeid og fagbevegelsens påvirkning. Av øvrige tema på konferansen var evaluering av årets tariffoppgjør, YS Stats tariffstrategi og ikke minst oljens innvirkning på lønnsdannelse.**

YS Stats plankonferanse ble i år lagt til Paris 16.–19. september. Der ble det bl.a. lagt inn besøk hos Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD). Som landsstyremedlem fikk jeg gleden av å representere Norges Politilederlag på den flotte og lærerike konferansen.

### Tariffoppgjør og strategi

Et sentralt punkt på konferansen var evaluering av årets tariffoppgjør, herunder den første streiken på svært mange år og ikke minst YS Stats tariffstrategi. Det er viktig å ta med seg erfaringene etter hvert

oppgjør. Diskusjonen ga i så måte et godt grunnlag for neste års arbeid. YS sin sjefsøkonom Helle Stenbak hadde et solid og godt innlegg om oljens innvirkning på lønnsdannelsen. Det høye lønnsnivået i oljesektoren legger et press på andre sektorer. Hun nevnte at vi må passe oss for at oljelønningene ikke påvirker frontfaget for mye. Vi som forhandlere blir i så måte viktige aktører.

### ABC om OECD

For de fleste av deltakerne ga dette første møtet med OECD, og ambassaderåd Petter Skarheim, et godt innblikk i hva organisasjonen driver med. OECD er en global møteplass og læringsarena. Men de bestemmer ingen ting. Det er en konsensusbasert organisasjon som arbeider med et bredt utvalg av politiske områder. Organisasjonen startet med 18 medlemsland i 1948 og teller nå 34 land som totalt dekker 60 % av verdensøkonomien.

Nå preger sjølsagt den globale økonomiske krisen OECDs arbeid, men det jobbes også med andre områder som skolepolitikk, likestilling, helse og hva «det gode liv» er. De jobber ikke med saker som omhandler forsvar. Kultursaker er det også lite av.

Det er mye fascinerende som kommer fra OECD og de gir ut ca 250 publikasjoner i

året. En av de mer morsomme publikasjonene er rapporten «Society at a glance», et slags internasjonalt barometer for velferd og leverkår. Norge kommer ikke uventet godt ut på områder som arbeidsledighet og privatøkonomi, men scorer kun middels på poleranse og veldedig innsats.

Norges delegasjon består av en ambassadør og 11 ansatte, hvorav 8 er utsendt fra ulike departementer. Deres oppgave er å fremme Norges syn og ivareta den daglige kontakt. De er også ansvarlige for Norges delegasjon til UNESCO.

### TUAC

Trade Union Advisory Committee (TUAC) er fagbevegelsens rådgivende organ til OECD og består av hovedorganisasjoner fra 30 OECD-land. Generalsekretær John Evans ga oss et innblikk i hvordan de jobber opp mot OECD. Det er viktig med tilgjengelighet til OECD for å bli hørt og ikke minst for å få innflytelse. Det ble pekt på at spesielt nå i disse finanskrisetidene er det vanskelig å gi mer innflytelse til fagforeninger. Ikke uventet scorer Norge høyt på skalaen når det gjelder arbeidstakeres rettigheter. Verst, og det farligste sted å være tillitsvalgt, er Colombia. Der er 31 fagforeningspersoner drept hittil i år. ■

Sektorstyret hos OECD.





## Gratispassasjerene blir flere

**Bedre lønn og arbeidsbetin-  
gelses kommer ikke av seg selv.  
Ferske tall fra YS Arbeidslivs-  
barometer viser at gratis-  
passasjerene blir flere.  
Gratispassasjerer er de som  
nyter godt av fellesgoder, uten  
å bidra til spleiselaget som  
skaper dem.**

**S**vart arbeid og skatteunndragelser er ulovlig i rettslig forstand. Å snike på trikken kan resultere i bøter. Vi irriterer oss over de som aldri tar sin dont, og som ikke stiller opp for idrettslaget, som klassekontakter, som ikke bidrar på dugnaden i borettslaget, eller som ikke tar del i andre fellesoppgaver i lokalsamfunnet, i vel- og foreningsliv.

Fortsatt er engasjementet og deltakelsen stor blant mange, men vi må demme opp for tendenser som peker i motsatt retning.

Årets YS Arbeidslivsbarometer viser positive, men også alarmerende trender for norsk fagbevegelse og arbeidsliv: Kun halvparten av norske arbeidstakere får overtidbetalt. Arbeidsmiljøloven står sterkt blant arbeidstakerne. Å ha en sikker jobb verdsettes av stadig flere.

Fagforeningene har fallende oppslutning, viser YS Arbeidslivsbarometer. Av de som ikke er organiserte tror færre enn før at de vil melde seg inn i en fagforening.

Samtidig ønsker de uorganiserte i like stor grad som de organiserte en rettferdig inntektsfordeling i samfunnet. Tre av fire mener at fagforeningene er viktige for å oppnå god lønnsutvikling og medbestemmelse på arbeidsplassen. Bare en av ti mener fagforeninger skaper konflikter på arbeidsplassen og er til hinder for moderniseringsprosesser.

Vi lever i gode tider og andelen gratispassasjerer øker dertil i antall. Den vik-



Leder i YS – Tore Augen Kvalheim.

tigste grunnen til at disse ikke vil melde seg inn i fagforeninger er i følge YS Arbeidslivsbarometer at «de oppnår samme vilkår uansett». Så lenge det går bra for en, synes altså ikke de uorganiserte å forstå, eller enda verre – bry seg om at godene de høster ikke har skapt seg selv.

Vi forsvarer ofte gratispassasjerene med at det er organisasjonsfrihet i Norge. Retten til ikke å organisere seg skal respekteres, men organisasjonsretten etablerer ikke en rett til å være gratispassasjer.

Ved å melde seg inn i en fagforening, betale kontingent og streike om det trengs, er du med på å sikre rettigheter og arbeidsvilkår. Dette kommer selvsagt ikke gratis.

Fagforeningers arbeid med å ivareta arbeidstakeres lønns- og arbeidsvilkår har en kostnad, og medlemmene betaler denne kostnaden gjennom sin kontingent. Men gjennom kontingenten skapes spleiselag som til syvende og sist kommer hver enkelt arbeidstaker til gode.

Når trangere økonomiske tider kommer, og arbeidsgiver vil kvitte seg med arbeidskraft, står de organiserte tryggere. Når en krangel med sjefen gjør at man blir sparket på usaklig grunnlag, er et fagforeningsmedlemskap godt å ha. Når enkelte yrkesgrupper sakter etter andre i lønnsnivå, går fagbevegelsen i harde forhandlinger, og liketil ut i streik om det trengs for å sikre en rettferdig inntektsfordeling i samfunnet ■



# Ukritisk bruk av håndjern

Foto: Karoline Blix-Henriksen

**Professor Tor-Geir Myhrer ved Politihøgskolen har satt søkelys på flere viktige politifaglige temaer gjennom kronikker og bøker. I boka «Bastet og bundet» tar han for seg politiets praksis for bruk av håndjern.**

**E**r bruk av håndjern blitt en rutinemessig del av en pågripelse? Hvor godt kjent er egentlig politiets innsatspersonell – og deres ledere, med reglene for bruken av dette maktmiddelet?

Dette er spørsmål som reises i den nylig utkomne boka «Bastet og bundet». Reglene for bruk av håndjern, både gjennom Politiinstruksen og Den europeiske menneskerettskonvensjonen, blir grundig belyst.

## Sjeldnere fokus på det vanlige

– Når vi i politiet skal dykke ned i en politifaglig problemstilling, har vi en tendens til å konsentrere oss om det uvanlige og spesielle, fremfor det vanlige. Denne gangen ønsket jeg å sette søkelys på noe som er vanlig, forklarer Myhrer.

Hans forrige bok «Som siste utvei» fra 2005, satte søkelys på politiets bruk av skytevåpen. Det er mange bevæpningsoppdrag i løpet av et år, men få oppdrag hvor det er avfyrt skudd.

Et langt mer vanlig maktmiddel, faktisk det aller vanligste, er påsetting av håndjern. Myhrer anslår at bruk av håndjern forekommer 50.000 ganger i løpet av et år. Det blir brukt like mange ganger på ett tjenestesevett i et stort poli-



Professor ved Politihøgskolen, Tor-Geir Myhrer, håper boka hans *Bastet og bundet*, vil føre til økt bevissthet ute i politi-Norge rundt bruken av håndjern.

tidstrikt som hele politi-Norge bruker skytevåpen per år.

– Jeg påstår ikke at all påsetting av håndjern er gal. Kan hende bruken for det meste er fornuftig og riktig. La oss anslå at håndjernerbruken har vært riktig i 95 prosent av gangene. Det vil i så fall bety at 2.500 personer har vært utsatt for unødig maktbruk. Dette er også et høyt tall, skisserer professoren.

## Ønsker bevisstgjøring

Å få påsatt håndjern er en inngripen i en persons frihet som av svært mange opplevs som både dramatisk og ydmykende.

Myhrer ønsker at boka hans fører til en økt bevissthet ute i politi-Norge rundt bruken av håndjern. De politisære grunnnormene er klart beskrevet i politilovens paragraf 6 og politiiinstruksen paragraf



Lensmannskontoret i Østre Toten 1991. Lensmann Kåre Odden viser sin samling av fot- og håndjern. Foto: Lensmannen i Østre Toten. (Fra boken: Lensmenn i 800 år.)

3–1: Alle tjenstlige maktinngrep skal være nødvendige, forholdsmessige og forsvarlige.

– Mange ganger er det helt riktig det som blir gjort. Men mange ganger vil det også være legitimt å spørre om påsetting av håndjern er nødvendig. Hvordan virker dette maktinngrepet på den aktuelle personen? Formålet er å få vedkommende med seg på en sikker måte, påpeker han.

Myhrer har skrevet boka først og fremst med polititjenestepersoner i ulike roller som hovedmålgruppe. To grupper vil etter hans mening ha spesielt utbytte av

kunnskapen han deler i boka: Innsatspersonell og etterforskere som daglig tar i bruk håndjern ved pågripelser og anholdelser. Samt de som har den daglige ledelsen og kontrollen av tjenesten.

### Tettere oppfølging fra ledelsen

Den overordede kontrollen av polititjenesten skjer via Spesialenheten og gjennom politidistriktenes klageorgan. De mange klagesakene bruken av håndjern genererer, burde i seg selv følges opp med økt bevissthet hos landets politiledere.

– For å få en effektiv kontroll av bruken av håndjern, bør den ligge hos førstelinjetjenesten, mener Myhrer

– Den enkelte leder bør ha et våkent blikk og følge litt med. «Hvorfor gjorde du dette» bør kunne være et legitimt spørsmål fra ansvarshavende politiførstebetjent eller politioverbetjent på lensmannskontor og politistasjoner.

## ”Jeg påstår ikke at all påsetting av håndjern er gal”

Myhrer illustrerer med et eksempel fra boka: En pike som ble påført håndjern, gikk med en skulderveske. Det var et godt stykke å gå. Skulderveska gled stadig ned, noe som var ubehagelig med hendene festet i håndjern bakpå ryggen. Polititjenestepersonene hjalp henne med å holde veska oppe.

Det Myhrer spør seg om, er hvorfor tjenestepersonene ikke frigjorde henne fra håndjernene slik at hun slapp å holde veska selv. Deretter kunne eventuelt håndjernene settes på igjen – da kan det hende det hadde vært helt greit at de ble brukt.

– Det er forholdsmessigheten jeg ønsker at det blir reflektert over. En forstandig vurdering av bruken, sier han.

### Debatten om politimonopolet

I fjor høst satte Politihøgskole-professoren søkelyset på et annet viktig tema gjennom en lang, 60 siders artikkel i Nordisk tidskrift for kriminalvidenskap. Tittelen var «Sentervekternes politisære politifullmakt». Budskapet ble kortet ned i en påfølgende kronikk i Aftenposten med overskriften «Står politimonopolet for fall?»

Her uttrykker Myhrer sin bekymring over at vektterselskaper er i ferd med å ta over politiets oppgaver som opprettholdere av ro og orden på offentlig sted.



I forbindelse med lanseringen av boka *Bastet og bundet*. Fra venstre professor Tor-Geir Myhrer, leder for Spesialenheten for politisaker, Jan Egil Presthus, faglærer i arrestasjonsteknikk ved Politihøgskolen Aun Andresen og advokat Siv Hallgren.

– En stor del av det offentlige rom er blitt bygget inn. Med kjøpesentrene har politiet mer eller mindre abdisert fra den alminnelige ordenstjenesten på viktige offentlige arenaer der folk ferdes. Politiet kommer først inn når det er noe vekterne ikke rår med.

**”Det er forholds-  
messigheten jeg  
ønsker at det blir  
reflektert over”**

– Tidligere sørget politiet for ro og orden i gatene. Nå er handlegatene lukket inne med inngang i den ene enden. Trygging av publikum er stort sett overlatt til privat håndtering. Like fullt er dette offentlig sted, påpeker Myhrer.

Nå har vi også fått «byvektere» som patruljerer langs Akerselva for å hindre narkosalg. Vekternes overtakelse av tra-

disjonelle politioppgaver er en utvikling tvunget frem av markedskreftene. Det er større etterspørsel etter politisære oppgaver enn det politiet kan levere.

### Private interesser

I forhold til politiloven, som forbyr andre enn politiet å opprettholde offentlig ro og orden, er mye av vektervirksomheten vi har i dag, tvilsom, slik Myhrer ser det.

De som driver kjøpesentrene, har én interesse – at flest mulig reelle kunder befinner seg der. Og at de finner oppholdet der så behagelig som mulig.

Myhrer peker på at vekternes oppdragsgivere har andre interesser i forhold til hvem som ikke er ønsket på stedet enn det politiet har. Politiets primæroppgave er ikke å fremme næringsvirksomhet.

– Dette er ikke noen kritikk av vekterne. De er der for å gjøre en jobb. Det som bekymrer meg, er at politiledere ser ut til stilltiende akseptere at det er sånn.

– Det er mulig dette er en utvikling vi ikke kan stoppe. Men slik det er nå, drives dette av sted. Hvor er debatten? spør Myhrer.

### Faktaramme:

Tor-Geir Myhrer, født 1952, cand. jur 1976, dr. juris 2000, har tidligere arbeidet som dommerfullmektig, politiinspektør, førstestatsadvokat ved Riksadvokatembetet og lovrådgiver i Justisdepartementets lovavdeling. Fra 2006 er han professor ved Politihøgskolens forskningsavdeling og fra 2005 professor II ved Juridisk fakultet, Universitetet i Oslo. Han har tidligere utgitt blant annet *Personvern og samfunnsforvar – Om taushetsplikt og ytringsrett i straffebehandlingen* (2001), *Som siste utvei – Rettslige rammer for politiets bruk av skytevåpen* (2005) og 4. utgave av *Johs. Andenæs: Norsk straffeprosess* (2009). Han er også medforfatter av *Utlendingsrett* (2004) og *Juss og etikk* (2005).



– Det er viktig at både innsatspersonell og deres ledere har kjennskap til reglene rundt bruk av håndjern, som er det mest brukte maktmiddelet i politiet, sier Tor-Geir Myhrer.

Transportjern fra Troms (Lenvik). Politimuseet, Oslo. Foto: Jørn-Kr. Jørgensen.  
(Fra boken: Lensmenn i 800 år.)



Han savner engasjement og synlighet blant lokale og sentrale politiledere rundt denne viktige prinsippssaken for politiet.

**”Trygging av publikum er stort sett overlatt til privat håndtering”**

– Det kan føles bekvemt for politiet som har såpass mange oppgaver å løse. Opprettholdelse av ro og orden krever ressurser. På kort sikt er økt bruk av vektere er kjærkommen avlastning. Men det prinsipielle i dette er langt viktigere. Er vi komfortable med den langvarige konsekvensen, som er at vi får et B-politi? Er dette en utvikling vi ønsker?

Ny medlemsfordel for Norges Politilederlag:

## 25% rabatt på Ukeavisen Ledelse



Norges eneste lederavis! I Ukeavisen Ledelse får du dypgående journalistikk om lederskap og emner som påvirker deg som leder. Blant annet gir vi leserne det siste innen forskning om ledelse, konkrete lederverktøy, samt faste spalter om innovasjonsledelse, samfunn, etikk og juss.

12 mnd.  
for 1599,-  
Send LED25  
til 2012

**Ukeavisen** LEDELSE

Du kan også bestille abonnement ved å sende en e-post til [abo@ukeavisen.no](mailto:abo@ukeavisen.no)

Ny medlemsfordel for Norges Politilederlag:

## 25% rabatt på TV-Guiden Programbladet



**TV-Guiden Programbladet gir deg bedre TV.**

TV-Guiden Programbladet har programoversikt for 105 TV-kanaler og eget radiobilag. Programbladet inneholder omtaler av aktuelle og nye programmer og holder deg oppdatert på de største tv-begivenhetene, hver eneste uke.

Send en e-post til  
[tv@kundesenter.com](mailto:tv@kundesenter.com)  
for å bestille abonnement

